

Varhaiskasvatuksen ohjaajan ydinosaamiskuvaus

KIRKKOHALLITUS[†]

Kirkon ammattien ydinosaamiskuvaukset

Ydinosaamiskuvaukset kuvaavat koko ammattikunnan osaamista, ei yksilökohtaista osaamista. Ydinosaamiskuvaukset ovat siksi kattavia ja laaja-alaisia.

Kirkon ammattien ja erityistehtävien ydinosaaminen muodostuu sekä ammatillisesta ydinosaamisesta että kirkon ammattien yhteisestä ydinosaamisesta.

Ydinosaamiskuvausten sisällöllinen lähtökohta on kirkon missio.* Se on kirkon työn perusta ja pohja, josta kirkon erilaiset tehtävät saavat sisältönsä ja perustelunsa.

Piispainkokous hyväksyi papin ydinosaamiskuvauksen 18.5.2020 ja kirkkohallituksen täysistunto muut ydinosaamiskuvaukset 21.4.2020 sekä suntion ydinosaamiskuvauksen 22.2.2022. Verkkosivuston on tuottanut Kirkkohallitus.

* Kirkon ammattien ja erityistehtävien ydinosaamiselle keskeistä on kirkon missio (*Missio Dei*). Tätä kirkko toteuttaa kokonaisvaltaisesti: kohtaamalla, kutsumalla, palvelemalla ja kertomalla hyvästä sanomasta.

1. Yhteinen ydinosaminen
2. Lastenohjaaja
3. Varhaiskasvatuksen ohjaaja
4. Perheneuvoja
5. Oppilaitostyöntekijä
6. Vammais- ja viittomakielisen työn työntekijä
7. Diakonian viranhaltija
8. Suntio
9. Lähetys- ja kansainvälisen työn ohjaaja
10. Nuorisotyönohjaaja
11. Sairaalapappi
12. Pappi
13. Kanttori



Tausta

Tässä dokumentissa kuvataan Suomen evankelis-luterilaisen kirkon varhaiskasvatuksen ohjaajien ammattikunnalle ominaista, koko työuran aikaista ydinosaaamista. Kaikkien varhaiskasvatuksen ohjaajien osaaminen ei ole samanlaista, sillä kunkin yksilöllinen osaaminen muodostuu omanlaisekseen koulutuksen, työtehtävien, toimintaympäristön ja työn tavoitteiden pohjalta. Ydinosaaaminen koostuu tiedoista, taidoista ja kyvyistä, joita hyödynnetään, sovelletaan ja kehitetään työn ammatillisissa konteksteissa.

Ydinosaaamisen käsitteistä

Ydinosaaamisen kuvaamisessa on käytetty termejä osaaminen, taito ja ammatillinen kyky. Osaaminen on näistä käsitteistä laajin ja tarkoittaa tiedon ja taidon hallintaa, soveltamista, hyödyntämistä ja kehittämistä sekä tunteiden ja asenteiden tiedostamista.

Taito kuvaa sitä, miten osaaminen ilmenee käytännössä. Taidoista yksi esimerkki ovat itsesäätelytaidot, jotka mahdollistavat tietoisien, tilanteenmukaisen toiminnan.

Ammatilliset kyvyt tarkoittavat yleistettyä käsitystä ammatissa tarvittavista ominaisuuksista, asenteista ja kyvykkyyksistä, joita osaamisen syntyminen edellyttää ja jotka mahdollistavat osaamisen kehittymisen. Lisäksi tarvitaan kykyä itsereflektioon, joka mahdollistaa oman toiminnan arvioinnin. Itsereflektioon kuuluu esimerkiksi omien asenteiden, käsitysten tai näkemysten tiedostaminen.

Ydinosaaminen kehittyi tutkintoon johtavassa koulutuksessa sekä työelämässä ja täydennyskoulutuksessa. Ydinosaamiskuvausta käytetään esimerkiksi

- opiskeluaikana oman ammatillisen identiteetin sekä ammatin kokonaiskuvan muodostamisessa
- työuran aikana esimerkiksi ammatillisen identiteetin ja oman kehittymisen peilinä sekä esimiestyössä kehityskeskustelujen, osaamisen kehittämisen ja rekrytoinnin osana
- kirkon ammattien esittelemisessä muun muassa verkostoyhteistyössä
- koulutuksen kehittämisessä.

Kirkko hengellisenä yhteisönä ja lastenohjaajan tehtävä

Varhaiskasvatuksen ohjaajan viralla tarkoitetaan seurakunnan tai seurakuntayhtymän perustamaa virkaa varhaiskasvatuksen ohjaajan tehtäviä varten. Viran hoitaminen edellyttää teologista, pedagogista sekä varhaiskasvatuksen ja sosiaalialan osaamista. Seurakuntien tai seurakuntayhtymien varhaiskasvatuksen ohjaajan virkaan vaadittavasta tutkinnosta päättää kirkkohallitus.

Tämä vaadittava ammattikorkeakoulututkinto tuottaa laaja-alaisen sekä erilaisiin varhaiskasvatuksen ohjaajan virkoihin ja tehtäviin tarvittavan osaamisen. Varhaiskasvatuksen ohjaajan ammattikuntaan kuuluvia työskentelee myös kirkollisissa ja muissa järjestöissä, kouluttavissa laitoksissa sekä yksityissektorilla.

Varhaiskasvatuksen ohjaajan ydinosaamiseen kuuluu kirkon mission, kirkon perustehtävän ja hengellisyyden tiedostaminen. Kirkon missio on kirkon työn perusta ja pohja, josta myös varhaiskasvatuksen ohjaajan virka saa sisältönsä ja perustelunsa. Kirkon missiolla tarkoitetaan Jumalan työtä tässä maailmassa. Kirkko toteuttaa missiota kohtaamalla, kutsumalla, palvelemalla ja kertomalla hyvästä sanomasta. Kirkko on hengellisen perustehtävänsä mukaan arvoyhteisö, jonka ytimessä on usko Jumalaan, rakkaus lähimmäiseen sekä vastuu luomakuntaa kohtaan.

Varhaiskasvatuksen ohjaaja suunnittelee ja toteuttaa tapahtumia sekä koordinoi ja kehittää seurakunnan varhaiskasvatusta ja perhetoimintaa yhdessä lastenohjaajien kanssa. Varhaiskasvatuksen ohjaaja kutsuu lapsia ja perheitä mukaan osallistumaan ja kehittämään toimintaa sekä kertomaan toiveistaan ja tarjoamaan aloitteita. Työssä keskeistä on yhteistyö kunnan varhaiskasvatuksen, esimerkiksi päiväkotien, sekä muiden lasten ja perheiden kanssa toimivien kanssa. Tärkeä osa työtä on myös erilaisissa elämäntilanteissa olevien yksilöllinen kohtaaminen.

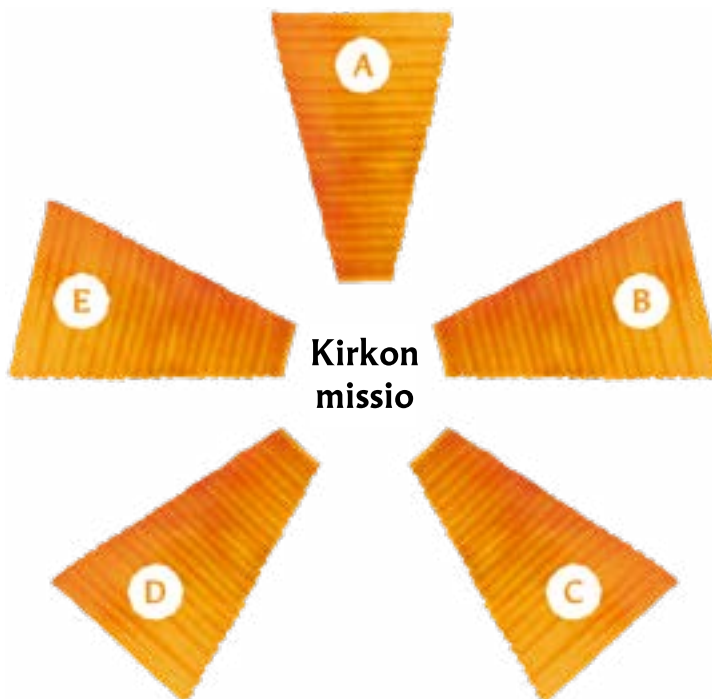
Varhaiskasvatuksen ohjaajan työssä tarvitaan kirkon arvojen tuntemista ja sitoutumista niiden mukaiseen toimintaan. Suhde Jumalaan on sekä voimanlähde että työn uskottavuuden edellytys. Kirkolla on uskonnollisena yhteisönä oikeus ja velvollisuus vaalia omia tulkintojaan maailmasta, ihmisestä ja todellisuuden luonteesta.

Tämän perusteella sen työntekijöiltä, kuten varhaiskasvatuksen ohjaajilta, odotetaan sitoutumista kirkon hengelliseen perustehtävään, arvoihin ja uskontulkintoihin. Hengellisen elämän hoitaminen, kuten Raamatun lukeminen, rukous ja osallisuus seurakunnan yhteiseen messuun, ovat varhaiskasvatuksen ohjaajan työn keskeistä sisältöä ja myös henkilökohtaista uskon hoitamista.

Varhaiskasvatuksen ohjaajan ydinosaaminen

Varhaiskasvatuksen ohjaajan ydinosaaminen muodostuu varhaiskasvatuksen ohjaajan ammatillisesta ydinosaamisesta ja kirkon ammattien yhteisestä ydinosaamisesta.

Ammatillinen ydinosaaminen kuvaa ammatin ydintä, joka erottaa sen muista ammateista. Sen osa-alueet ovat teologinen ja arvo-osaaminen, vuorovaikutusosaaminen, toimintaympäristö- ja yhteisöosaaminen, työelämä- ja kehittämisosaaminen sekä varhaiskasvatuksen ohjaajan tehtäväosaaminen



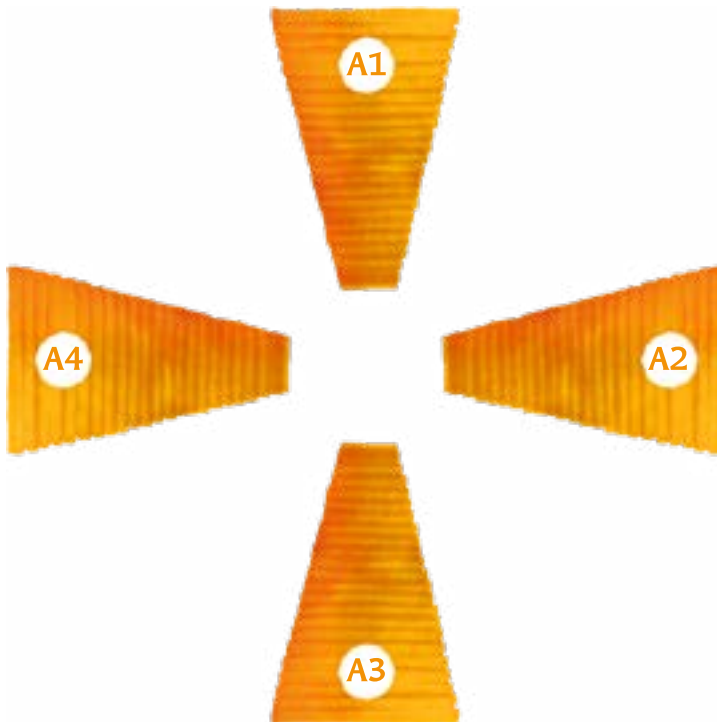
- A) Varhaiskasvatuksen ohjaajan tehtäväosaaminen
- B) Vuorovaikutusosaaminen
- C) Teologinen ja arvo-osaaminen
- D) Työelämä- ja kehittämisosaaminen
- E) Toimintaympäristö- ja yhteisöosaaminen

Kirkon ammattien yhteinen ydinosaaminen yhdistää kirkon eri ammatteja ja kuvaa osaamista, jota tarvitaan erityisesti hengellisessä työssä. Vuorovaikutusosaaminen, toimintaympäristö- ja yhteisöosaaminen, työelämä- ja kehittämisosaaminen sekä teologinen ja arvo-osaaminen ovat tärkeitä varhaiskasvatuksen ohjaajan ammatille, ja niiden sisällöissä on paljon yhteistä myös muiden kirkon ammattien kanssa.

Varhaiskasvatuksen ohjaajan ammatillinen ydinosaaminen

A) Varhaiskasvatuksen ohjaajan tehtäväosaaminen

Varhaiskasvatuksen ohjaaja on kirkon kasvatuksen ammattilainen, jonka työtä profiloivat pedagoginen johtaminen sekä lasten ja perheiden kohtaaminen. Kirkon kasvatusta on kaikenikäisten kokonaisvaltaisen kasvun mahdollistamista ja tukemista – omana itsenään, lähimmäisenään, yhteisön jäsenenä sekä osana luomakuntaa. Se on myös yhdessä tekemistä, olemista ja ihmettelyä. Keskeistä on turvata yhdessä perheiden kanssa lasten fyysinen, henkinen ja hengellinen kasvurauha.



A1) Kirkon kasvatuksen osaaminen

A2) Pedagogisen johtamisen osaaminen

A3) Perhelähtöisen työtöiden osaaminen

A4) Ennaltaehkäisevän sekä korjaavan ja kuntouttavan perhetyön osaaminen

A1) Kirkon kasvatuksen osaaminen edellyttää

- kykyä tunnistaa kirkon kasvatuksen merkitys arjessa lapsen ja perheen näkökulmasta
- taitoa kehittää toimintaa kattamaan koko kasvunkaari vauvasta vanhuuteen
- kykyä tunnistaa oman ihmiskäsityksen merkitys kaikenikäisten kokonaisvaltaisen kasvun tukemisessa
- taitoa avata kasteen merkitystä sekä Jumalan lahjana että kutsuna elää kristittyinä
- taitoa tukea kummisuhdetta kasvunkaaren eri vaiheissa
- taitoa rohkaista lapsia ja perheitä toteuttamaan seurakuntajäsenyyttään ja seurakuntalaisuuttaan monenlaisin tavoin.

A2) Pedagogisen johtamisen osaaminen edellyttää

- taitoa johtaa ja ohjata varhaiskasvatuksen pedagogisten prosessien kehittämistä työtiimien kanssa
- kykyä tiedostaa ohjaus- ja oppimisprosessien merkitys pedagogisessa johtamisessa
- taitoa ajatella ja ohjata toimintaa strategisesti
- kykyä tiedostaa ja reflektoida oman pedagogisen ajattelun vaikutusta pedagogisen toiminnan johtamiseen
- taitoa arvioida ja perustella pedagogisia kokonaisratkaisuja sekä niiden taustalla olevia periaatteita ja arvoja niin työyhteisössä kuin vanhempien ja huoltajien kanssa.

A3) Perhelähtöisen työtteen osaaminen edellyttää

- kykyä nähdä perhe ja vanhemmuus voimavarana
- kykyä tunnistaa ja reflektoida omia monimuotoisiin perheisiin liittyviä käsityksiä ja asenteita
- taitoa tunnistaa yksilöiden ja perheiden voimavaroja eri elämäntilanteissa ja erilaisissa elämäntilanteissa
- taitoa kehittää eri sukupolvet yhdistävää perhelähtöistä toimintaa
- taitoa kehittää vanhemmuuden iloa vahvistavaa perhelähtöistä toimintaa
- taitoa edistää ja kehittää seurakunnan perhelähtöistä työtettä
- taitoa vahvistaa perheiden osallisuutta kehittämällä toiminnan rakenteita.

A4) Ennaltaehkäisevän sekä korjaavan ja kuntouttavan perhetyön osaaminen edellyttää

- taitoa kehittää ennaltaehkäisevän perhetoiminnan kokonaisuutta ja koordinoita sitä
- taitoa käyttää tilanteenmukaisesti ennaltaehkäisevän tai korjaavan ja kuntouttavan perhetyön toimintatapoja sekä koordinoita niitä
- taitoa hahmottaa perheiden erilaisten palvelu- ja tukijärjestelmien kokonaisuus sekä eri palvelu- ja tukimuotojen tavoitteet
- taitoa ohjata ja rohkaista perheitä auttamis- ja tukipalveluiden käyttämiseen (palveluohjaus).

B) Vuorovaikutusosaaminen

Varhaiskasvatuksen ohjaajan vuorovaikutusosaaminen perustuu kirkon ammattien yhteiseen vuorovaikutusosaamiseen. Osaamisen keskiössä on ammatillinen vuorovaikutusosaaminen erilaisissa tiimeissä ja työryhmissä. Niiden toiminnan kautta on keskeistä mahdollistaa lasten vuorovaikutustaitojen vahvistuminen yhdenvertaisuuden ja osallisuuden periaatteiden pohjalta.



B1) Varhaiskasvatuksen ohjaajan rooliin liittyvä vuorovaikutusosaaminen **B2) Viestintäosaaminen**

B1) Varhaiskasvatuksen ohjaajan rooliin liittyvä vuorovaikutusosaaminen edellyttää

- kykyä tunnistaa ja kehittää omaa ammatillista vuorovaikutusroolia (verkostoissa asiantuntija, työyhteisössä koordinaattori tai lähiesimies)
- taitoa ammatilliseen keskusteluun ja ohjaukseen lastenohjaajien ja muiden työntekijöiden kanssa
- taitoa ohjata ja vahvistaa vuorovaikutustaitoja työntekijöissä.

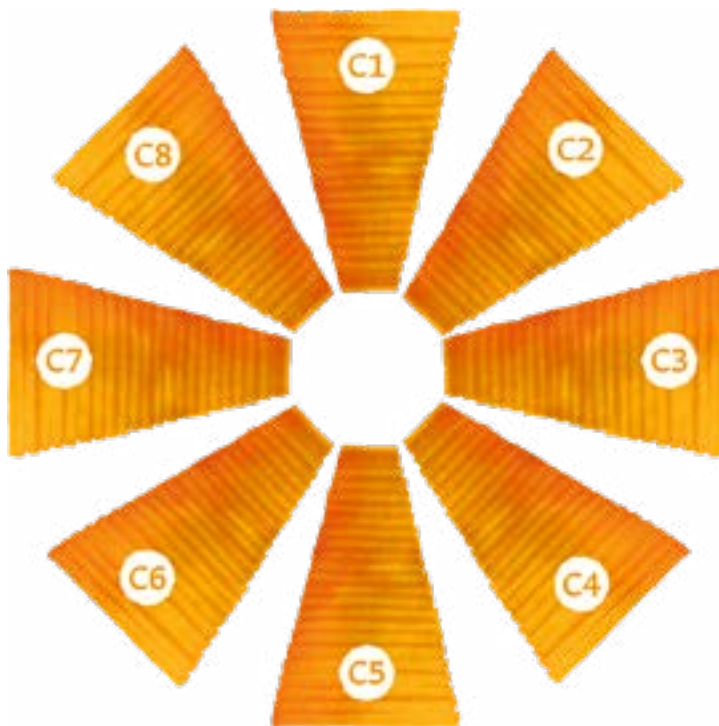
B2) Viestintäosaaminen edellyttää

- taitoa vahvistaa ja rakentaa yhteisöllisyyttä digi- ja someympäristössä
- taitoa toteuttaa digitaalista ja muuta viestintää ja markkinointia seurakunnan varhaiskasvatuspalveluista erityisesti vanhemmille ja huoltajille
- taitoa rakentaa monilukutaitoon sekä lähde- ja mediakriittisyyteen ohjaavia varhaispedagogisia toimintamalleja.

C) Teologinen ja arvo-osaaminen

Lapsilähtöinen teologia ja spiritualiteetti ilmenee kirkossa neljällä tavalla. Se on

- teologian tekemistä lasten kanssa
- lasten oman teologisen ajattelun, tekemisen ja spiritualiteetin tukemista
- teologiaa lapsille
- teologiaa lapsista.



C1) Lapsilähtöinen teologinen osaaminen ja teologian tekeminen lasten ja perheiden kanssa

C2) Kirkon mission mukainen osaaminen

C3) Raamattu-osaaminen

C4) Jumalanpalveluselämän osaaminen

C5) Diakoninen osaaminen

C6) Sielunhoidollisen työtteen osaaminen

C7) Eettinen ja arvo-osaaminen

C8) Uskonto- ja katsomus-osaaminen

C1) Lapsilähtöinen teologinen osaaminen ja teologian tekeminen lasten ja perheiden kanssa edellyttää

- kykyä nähdä lapsen esikuvallisuus ja arvo työn teologisena lähtökohtana
- taitoa havainnoida ja tunnistaa ajankohtaisia teologisia teemoja ja ilmiöitä niin lasten ja perheiden elämässä, lähiympäristössä kuin globaalisti
- taitoa sananmukaisesti tehdä, tuottaa ja luoda teologiaa lasten ja perheiden kanssa osana arkisia tilanteita ja toimintaa (esimerkiksi lauluja, sanoituksia, rukouksia, materiaaleja)
- taitoa ottaa yhdessä lasten ja perheiden kanssa osaa keskusteluun kirkon uskosta ja opista sekä sen soveltamisesta kirkon elämään ja toimintaan lasten ja perheiden kanssa
- taitoa tuoda kirkon usko, oppi ja traditio sekä lapsen ja perheen elämän kysymykset dialogiin.

C2) Kirkon mission mukainen osaaminen edellyttää

- taitoa ymmärtää missionaarisuus kirkon toiminnan perustavana tehtävänä
- taitoa vahvistaa lasten ja perheiden luterilaista identiteettiä Kristuksen maailmanlaajan kirkon jäsenenä
- taitoa toimia luontevasti kristillisenä kasvattajana moniuskontoisessa ympäristössä.

C3) Raamattu-osaaminen edellyttää

- taitoa käyttää ja tulkita Raamattua eri-ikäisten kanssa
- taitoa ohjata Raamatun käytön ja sen tulkinnan taidon vahvistumista
- kykyä asettua dialogiseen suhteeseen Raamatun kanssa
- taitoa vahvistaa työtiimin kanssa Raamatun monipuolista käyttöä varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan tilanteissa.

C4) Jumalanpalveluselämän osaaminen edellyttää

- taitoa toteuttaa monipuolista jumalanpalveluselämää yhdessä lasten ja perheiden kanssa
- taitoa toteuttaa ja kehittää ehtoolliskasvatusta yhdessä lasten ja perheiden kanssa
- taitoa tukea lasten ja perheiden hengellisen elämän ja spiritualiteetin muotoja
- taitoa kehittää ja toteuttaa voimassa olevien linjausten ja periaatteiden mukaisia uskonnollisia tilaisuuksia yhdessä kunnan varhaiskasvatuksen kanssa.

C5) Diakoninen osaaminen edellyttää

- taitoa edistää lähimmäisen rakkauden periaatteen sekä lapsen ja perheen hyvän toteutumista
- taitoa vahvistaa lasten empatiataitoja
- taitoa toteuttaa diakoniaa yhdessä lasten ja perheiden kanssa
- taitoa tunnistaa yksinäisyyteen, köyhyyteen ja syrjäytymiseen liittyviä ilmiöitä lasten, nuorten ja perheiden elämässä sekä toimia tarkoituksenmukaisella ja tilanteen vaatimalla tavalla ennaltaehkäisevän sekä korjaavan ja kuntouttavan työtteen periaatteiden mukaisesti
- taitoa haastaa kirkossa ja yhteiskunnassa vallitsevia rakenteita lasten ja perheiden parhaaksi sekä taitoa asettaa lapsen, nuoren ja heidän perheidensä puolelle.

C6) Sielunhoidon osaaminen edellyttää

- taitoa tunnistaa lasten ja perheiden hengellisiä keskustelutarpeita
- taitoa soveltaa monipuolisesti hengellisen tuen ja sielunhoidon menetelmiä lasten, perheiden ja yhteisöjen kohtaamisessa
- taitoa toimia lasten ja perheiden sielunhoitajana
- kykyä tunnistaa ja käsitellä oman lapsuuden hengellisiä kysymyksiä ja käsitellä omaa suhdetta lasten ja perheiden kokemaan suruun ja kärsimykseen.

C7) Eettinen ja arvo-osaaminen edellyttää

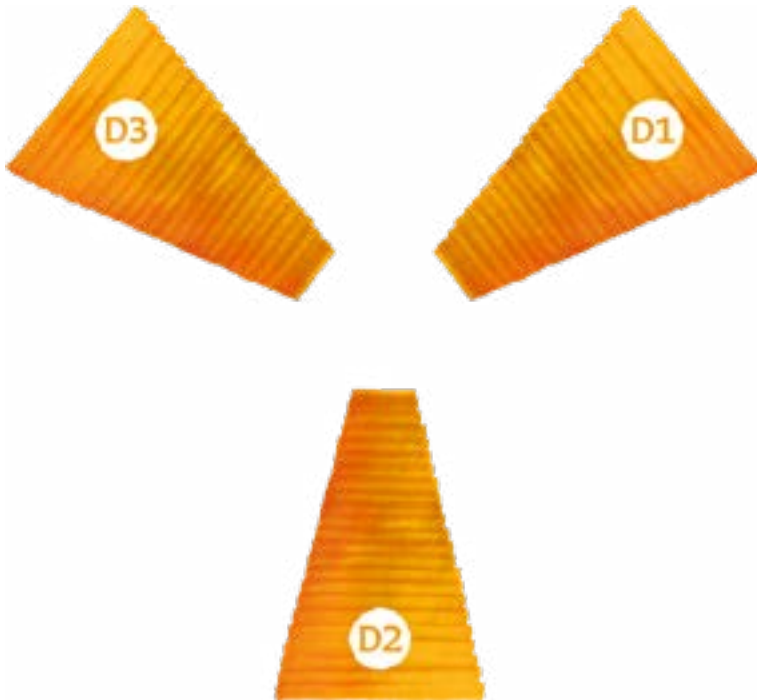
- taitoa ohjata tunnistamaan ja vahvistamaan lasten ja perheiden omia arvoja ja niiden merkitystä arjessa
- taitoa ohjata lapsia toimimaan yhdenvertaisesti ja ihmisarvoa kunnioittavalla tavalla.

C8) Uskonto- ja katsomusosaaminen edellyttää

- taitoa tunnistaa lasten katsomuksiin ja uskontoon liittyvän kehityksen vaiheet
- taitoa toimia katsomussensitiivisesti
- taitoa toimia uskonto- ja katsomusdialogin rakentajana
- taitoa ohjata lapsia dialogiseen keskustelutapaan
- taitoa edistää katsomuskasvatuksen periaatteita verkostoyhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

D) Työelämä- ja kehittämisosaaminen

Varhaiskasvatuksen ohjaajan ammatin suuntana on tulevaisuus. Toivon ilmapiiri, rohkaisu elämään sekä tässä hetkessä että tulevaisuudessa suuntaavat työelämä- ja kehittämisosaamista.



D1) Työelämätaitojen ohjaaminen

D2) Kehittämisosaaminen

D3) Tulevaisuusosaaminen

D1) Työelämätaitojen ohjaaminen edellyttää

- taitoa hyödyntää ohjausosaamista uuden työntekijän perehdytyksessä, ohjauksessa ja mentoroinnissa sekä työuran aikaisessa osaamisen hankkimisessa
- taitoa hyödyntää ohjausosaamista työpaikalla tapahtuvan oppimisen, harjoittelun sekä työelämään tutustujien (TET) ohjauksessa

- taitoa koordinoida työyhteisöön tulevien opiskelijoiden työtehtäviä ja työhön perehtymistä sekä varmistaa vastavuoroisen palautteen ja arvioinnin toteutuminen
- taitoa markkinoida seurakuntaa työelämässä tapahtuvan oppimisen ja harjoittelun paikkana.

D2) Kehittämisosaaaminen edellyttää

- kykyä tunnistaa omat luovuuteen ja innovatiivisuuteen liittyvät asenteet
- taitoa kokeilla ja kehittää toimintaa yhdessä työtiimin sekä lasten ja perheiden kanssa
- taitoa käyttää kokeilun ja kehittämisen menetelmiä monipuolisesti
- taitoa arvioida toiminnan laatua ja vaikuttavuutta yhdessä lasten ja perheiden sekä työtiimien kanssa.

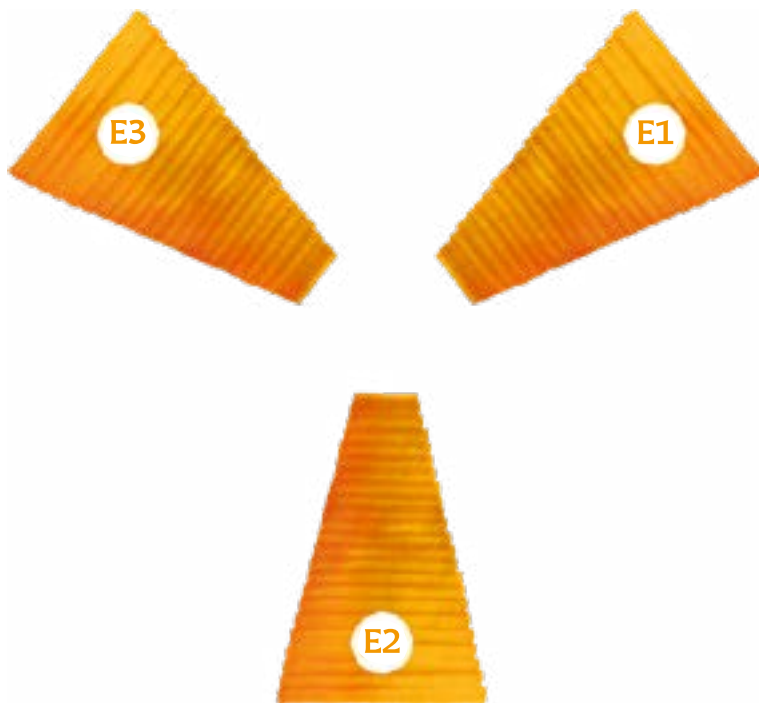
D3) Tulevaisuusosaaminen edellyttää

- taitoa käyttää ennakointia ja muita tulevaisuuteen liittyviä työtapoja yhdessä lasten ja perheiden kanssa
- taitoa ohjata lapsia ja perheitä käsittelemään tulevaisuuteen liittyviä tunteita, ajatuksia ja toiveita
- taitoa edistää toivon näkökulmaa yhdessä lasten ja perheiden kanssa kykyä tunnistaa omat tulevaisuuteen liittyvät näkemykset ja asenteet sekä reflektoida niihin.

E) Toimintaympäristö- ja yhteisöosaaminen

Varhaiskasvatuksen ohjaajan ammatissa keskeistä on vahvistaa lasten ja perheiden mahdollisuutta kantaa vastuuta ja kasvaa vastuuseen sekä vaikuttaa yhdessä toimintaan seurakunnassa ja lähiympäristössä.

Varhaiskasvatuksen ohjaajan ammatin keskiössä ovat myös alueelliset verkostot. Niissä tehdään vastavuoroista ja yhteistä kehittämistyötä.



E1) Vaikuttamistoiminnan osaaminen

E2) Yhteisöosaaminen

E3) Verkosto-osaaminen

E1) Vaikuttamistoiminnan osaaminen edellyttää

- taitoa havainnoida ja tunnistaa yhdessä perheiden kanssa paikallisen elinympäristön ja kulttuurin piirteitä
- taitoa rohkaista perheitä vaikuttamaan heidän elämäänsä koskeviin asioihin
- kykyä kiinnostua perheiden aloitteista ja ehdotuksista sekä taitoa edistää niiden toteuttamista yhdessä heidän kanssaan
- taitoa hyödyntää lapsivaikutusten arviointia sekä lasten ja nuorten kuulemista osana hallinnollista ja rakenteellista vaikuttamista.

E2) Yhteisöosaaminen edellyttää

- kykyä tunnistaa tilanteita, joissa yhdessä tekemisen prosessi lasten ja perheiden kanssa voi käynnistyä
- taitoa mahdollistaa ja rakentaa lasten ja perheiden toimintakulttuuria, jossa on mahdollisuus oppia toimimaan yhteisöllisesti
- taitoa vahvistaa iloa yhdessä tekemisestä ja olemisesta
- taitoa koordinoita ja ohjata vapaaehtoisten toimintaa ja kehittää vertaistuen ja -ohjauksen muotoja.

E3) Verkosto-osaaminen edellyttää

- taitoa tunnistaa toimintaympäristössä erityisesti lasten ja perheiden hyvinvointiin liittyvät tekijät
- taitoa toimia monialaisissa verkostoissa myös yhdessä lasten ja perheiden kanssa
- taitoa neuvotella ja solmia paikallisten toimijoiden kanssa sopimuksia
- taitoa tuntea ja toimia yhteistyö- ja sopimustilanteissa lainsäädännöllisen perustan pohjalta.

KIRKKOHALLITUS[†]